

8. Luther totuuden puolustajana

Uusi keisari, Kaarle V, nousi Saksan valtaistuimelle. Saksin vaaliruhtinas, jolle Kaarle oli paljon velkaa kruunustaan, pyysi hartaasti, ettei hän ryhtyisi toimiin Lutheria vastaan ennen kuin oli antanut tälle tilaisuuden puolustautua. Keisari joutui näin erittäin hämmentävään ja kiusalliseen aseinaan. Paavin kannattajia ei tyydyttäisi muu kuin Lutherin kuolema. Vaaliruhtinas oli todennut, "että tohtori Lutherille oli annettava suojakirja, jotta hän voisi saapua oppineiden, hurskaiden ja puolueettomien tuomarien tutkittavaksi". 1

Valtiopäivät kokoontuivat Wormsiin. Siellä Saksan ruhtinaat tapasivat nuoren hallitsijansa ensimmäisen kerran. Wormsiin tuli kirkon ja valtion johtohenkilöitä sekä lähettäjiä ulkomailta. Eniten mielenkiintoa herätti uskonpuhdistajan tapaus. Kaarle oli käskenyt vaaliruhtinasta tuomaan Lutherin mukanaan ja vakuutti suojelevansa häntä sekä lupasi, että riidanalaisista kysymyksistä keskusteltaisiin vapaasti. Luther kirjoitti vaaliruhtinaalle: "Jos keisari kutsuu minua, pidän sitä Jumalan kutsuna. Jos he haluavat tehdä minulle väkivaltaa jätän asian Herran käsiin. Jos hän ei pelasta minua, elämälläni on vain vähän merkitystä. Te voitte odottaa minulta mitä vain paitsi pakoa ja peruutusta. Paeta en voi, ja vielä vähemmän peruuttaa." 2

Utinen Lutherin tulosta valtiopäiville herätti yleistä kiihtymystä. Paavin lähettiläs Aleander pelästy ja

97

SUURI TAISTELU

raivostui. Sellaisen asian tutkiminen, jossa paavi oli jo antanut tuomion, merkitsi paavin arvovallan halveksimista. Sitä paitsi tämän miehen voimakkaat perustelut voisivat saada monet ruhtinaat kääntämään selkensä paaville. Hän vaati Kaarlela estämään Lutherin esiintymisen Wormsissa ja sai keisarin myöntymään.

Voittoonsa tyytymätön Aleander ponnisteli Lutherin tuomion vahvistamiseksi syyttäen uskonpuhdistajaa "kehotuksesta, kapinasta, jumalattomuudesta ja jumalanpilkasta". Mutta hänen raivokkuutensa paljasti hänen vaikuttimensa. "Häntä ohjaa viha ja kostonhimo", todettiin yleisesti.

3

Kaksinkertaisella innolla Aleander vaati keisaria toteuttamaan paavin päätökset. Lähettilään itsepintaisuuden uuvuttama Kaarle pyysi häntä esittämään asiansa valtiopäiville. Uskonpuhdistajan kannattajat odottivat huolestuneina Aleanderin puhetta. Saksin vaaliruhtinas ei ollut paikalla, mutta muutamat hänen neuvosmiehistään tekivät muistiinpanoja lähettilään puheesta.

Lutheria syytetään harhaoppisuudesta

Oppineesti ja kaunopuheisesti Aleander ryhtyi syyttämään Lutheria kirkon ja valtion viholliseksi. "Lutherin harhaopeissa on riittävästi syytä sadantuhannen kerettiläisen polttamiseen", hän julisti.

"Mitä nämä luterilaiset ovat? Joukko röyhkeitä opettajia, turmeltuneita pappeja, irstaita munkkeja, tietämättömiä lakimiehiä ja rappeutuneita aatelisia. - - Miten paljon suurempi, kyvykkäämpi ja voimakkaampi onkaan katolinen puolue! Tämän loistavan kokouksen yksimielinen päätös tulee valaisemaan yksinkertaisia, varoittamaan häpeämättömiä, rohkaisemaan horjuvia ja antamaan voimaa heikoille." 4

Samoin perustein vastustetaan yhä niitä, jotka uskaltavat esittää Jumalan sanan selviä opetuksia.

98

SUURI TAISTELU

"Keitä nämä uusien oppien saarnaajat ovat? He ovat oppimattomia, harvalukuisia ja alemmista yhteiskuntaluokista. Silti he väittävät omistavansa totuuden ja olevansa Jumalan valittu kansa. He ovat tietämättömiä ja harhaan johdettuja. Miten paljon suurempi ja vaikutusvaltaisempi onkaan meidän kirkkomme!" Tällaiset todistelut eivät ole nyt sen pätevämpiä kuin uskonpuhdistajankaan päivinä.

Luther ei ollut paikalla vastustamassa paavin lähettilästä Jumalan sanan selvillä ja vakuuttavilla totuuksilla. Yleisesti oltiin taipuvaisia ei vain tuomitsemaan hänet ja hänen oppinsa vaan, jos mahdollista, kitkemään kerettiläisyys juurineen. Rooma oli esittänyt kaiken mahdollisen puolustukseksi. Tämän jälkeen totuuden ja erehdyksen vastakohtaisuus näkyisi selvemmin, kun ryhdyttäisiin avoimeen taisteluun.

Nyt Herra innoitti erästä valtiopäivien jäsentä kuvaamaan totuudenmukaisesti paavin hirmuvallan vaikutuksia. Saksin herttua Yrjö nousi seisomaan tuossa ruhtinaiden kokouksessa ja luetteli pelottavan yksityiskohtaisesti paavinkirkon petoksia ja hirmutekoja.

"Väärinkäytökset - - todistavat Roomaa vastaan. Häpeämättömästi he tavoittelevat vain - - rahaa, rahaa, rahaa niin että saarnaajat, joiden tulisi opettaa totuutta, lausuvat pelkkiä valheita, eikä heitä ainoastaan suvaita vaan myös palkitaan, sillä mitä enemmän he valehtelevat, sitä suuremmat ovat heidän tulonsa. Tästä saastaisesta lähteestä sellaiset likavedet virtaavat. "Irstausta ojentaa kätensä ahneudelle. - - Valitettavasti pappien aiheuttama pahennus syöksee monen sieluparan ikuisen kadotukseen. Yleinen uudistus on välttämätön. 5 Puhuja oli uskonpuhdistajan vannoutunut vihollinen, mikä vahvisti hänen sanojensa vaikutusta.

Jumalan enkelit lähettivät valonsäteitä erehdyksen pimeyteen ja avasivat sydämiä totuudelle. Totuuden

SUURI TAISTELU

Jumalan voima hallitsi vieläpä uskonpuhdistuksen vastustajia ja valmisti tietä suurelle työlle, joka pian tehtäisiin. Valtiopäivillä oli kuultu Lutheria suuremman olennon ääni.

Nimitettiin valiokunta laatimaan luettelo Saksan kansaa rasittavista paavillisista sortotoimista. Luettelo esitettiin keisarille ja pyydettiin, että hän ryhtyisi toimiin vääryyksien oikaisemiseksi. Anomuksentekijät sanoivat: Velvollisuutemme on estää kansaamme joutumasta rappioon ja häpeään. Tämän vuoksi pyydämme mitä nöyrimmin ja hartaimmin Teitä määräämään ja panemaan toimeen yleisen uudistuksen. " 6

Luther kutsutaan valtiopäiville

Neuvosto vaati nyt Lutheria paikalle. Vihdoin keisari suostui, ja Luther kutsuttiin. Kutsun mukana oli suojakirja. Ne vei Wittenbergiin sanansaattaja, jonka oli määrä tuoda hänet Wormsiin.

Lutherin ystävät olivat perillä häneen kohdistuvista ennakkoluuloista ja vihamielisyydestä ja pelkäsivät siksi, ettei suojakirjaa kunnioitettaisi. Hän vastasi: "Kristus antaa minulle Henkensä, ja niin voitan nämä vääryyden lähettiläät. Halveksin heitä eläessäni, ja kuolemassani voitan heidät. He yrittävät Wormsissa saada minut peruuttamaan, ja tämä on peruutukseni: Ennen sanoin, että paavi on Kristuksen sijainen; nyt vakuutan, että hän on Herran vastustaja ja pahalaisen apostoli." 7

Keisarin sanansaattajan lisäksi kolme ystävää päätti lähteä Lutherin mukaan. Melanchthon oli kiintynyt Lutheriin, ja myös hän halusi tulla. Mutta hänen pyyntöihinsä ei suostuttu. Uskonpuhdistaja sanoi: "Jos en palaa ja vihollisen surmaavat minut, jatka sinä opettamista ja pysy lujana totuudessa. Työskentele puolestani. - - Jos sinä elät, kuolemani merkitsee vain vähän." 8

100

SUURI TAISTELU

Synkät aavistelut painoivat ihmisiä. He kuulivat, että Lutherin kirjoitukset oli tuomittu Wormsissa. Sanansaattaja pelkäsi Lutherin turvallisuuden puolesta valtiopäivillä ja kysyi, halusiko hän jatkaa matkaa. Hän vastasi: "Vaikka minut kirottaisiin jokaisessa kaupungissa, jatkan eteenpäin."9

Erfurtissa Luther kulki ennestään tutuilla kaduilla, kävi luostarikammiossaan ja ajatteli, millaisten taistelujen kautta hän oli saanut valon, joka nyt loisti Saksassa. Häntä pyydettiin saarnaamaan. Tämä oli häneltä kielletty, mutta sanansaattaja antoi hänelle luvan, ja niin munkki, joka kerran oli pantu luostarin raskaimpiin töihin, nousi nyt saarnatuoliin.

Väki kuunteli kuin lumouksen vallassa. Nääntyville sieluille murrettiin elämän leipää. Kristus korotettiin heidän edessään paavien, lähettiläiden, keisarien ja kuninkaiden yläpuolelle. Sanallakaan Luther ei viitannut omaan vaaralliseen asemaansa. Kristuksessa hän ei enää nähnyt itseään. Hän piiloutui Golgatan miehen taakse ja halusi vain osoittaa Jeesuksen syntisen Lunastajaksi.

Marttyyrin rohkeus

Uskonpuhdistajan jatkaessa matkaa innokas väkijoukko tungeksi hänen ympärillään ja ystävälliset äänet varoittivat häntä paavin kannattajista. "He polttavat sinut tuhkaksi", jotkut sanoivat, "kuten he tekivät Jan Husille." Luther vastasi: Vaikka he sytyttäisivät tulen, joka ulottuisi Wormsissa Wittenbergiin - kulkisin sen läpi Herran nimessä; ilmestyisin heidän eteensä - - tunnustaen Herraa Jeesusta Kristusta." 10

Kun Luther lähestyi Wormsia, syntyi suuri hälinä. Ystävät pelkäsivät hänen turvallisuutensa puolesta, viholliset taas asiansa puolesta. Paavilaisten yllytyksestä häntä kehoitettiin menemään erään ystävällismielisen ritarin linnaan, jossa kaikki vaikeudet

101

SUURI TAISTELU

voitaisi muka ratkaista sovinnollisesti. Ystävät kuvailivat häntä uhkaavia vaaroja. Järkkymätön Luther vastasi: "Vaikka Wormsissa olisi yhtä paljon paholaisia kuin tiiliä katoilla, menisin silti sinne." 11

Kun Luther saapui Wormsiin, suuri väkijoukko tungeksi porteille lausumaan hänet tervetulleeksi. Kiihtymys oli valtava. "Jumala tulee puolustamaan minua", Luther sanoi askeutuessaan vaunuista. Hänen tulonsa sai paavin kannattajat tyrmistymään. Keisari kutsui koolle neuvoston jäsenet. Miten tulisi menetellä? Eräs järkähtämätön paavin kannattaja sanoi: "Olemme keskustelleet pitkään tästä asiasta. Teidän Keisarillisen Majesteettinne tulee heti hankkiutua eroon tästä miehestä. Eikö Sigismund lähettänyt Jan Hus poltettavaksi? Harhaoppiselle annettu suojakirja ei meitä sido." "Ei", sanoi keisari, "lupaus on pidettävä." 12 Päätettiin, että uskonpuhdistajaa tulisi kuulla.

Koko kaupunki oli innokas näkemään tämän merkittävän miehen. Matkasta väsynyt Luther tarvitsi hiljaisuutta ja lepoa. Mutta jo muutaman tunnin levon jälkeen hänen luokseen kerääntyi innokkaita aatelismiehiä, ritareita, pappeja ja porvareita. Heidän joukossaan oli aatelisia, jotka olivat rohkeasti vaatineet keisaria oikaisemaan kirkollisia väärinkäytöksiä. Sekä ystävät että viholliset tulivat katsomaan pelotonta munkkia. Hänen esiintymisensä oli päättäväistä ja rohkeaa. Hänen kalpeilla, laihoilla kasvoillaan oli ystävällinen, suorastaan iloinen ilme. Hänen vilpittömissä sanoissaan oli voimaa, jota edes hänen vihollisensa eivät voineet täysin torjua. Jotkut olivat varmoja, että hänessä vaikutti jumalallinen voima; toiset väittivät, kuten fariseukset Kristuksesta: "Hänessä on paha henki." 13

Seuraavana päivänä lähetettiin keisarillinen virkamies hakemaan Luther kokoussaliin. Katsojia

102

SUURI TAISTELU

tungeksi kaikilla kaduilla innokkaina näkemään munkin, joka oli uskaltanut vastustaa paavia. Eräs vanha kenraali, monien taistelujen sankari, sanoi hänelle ystävällisesti: "Munkkiparka, sinä menet nyt tekemään uljaampaa vastarintaa kuin minä tai kuka tahansa sotapäällikkö olemme milloinkaan tehneet verisimmissä taisteluissamme. Mutta jos asiaksi on oikea kulje eteenpäin jumalan nimessä äläkä pelkää mitään. Jumala ei hylkää sinua." 14

Luther neuvoston edessä

Keisari istui valtaistuimella valtakunnan huomattavimpien henkilöiden ympäröimänä, kun Martti Lutherin oli vastattava uskostaan. "Tämä julkinen esiintyminen oli jo itsessään merkittävä voitto paavikunnasta. Paavi oli tuominnut tämän miehen, ja nyt hän seiso i tuomioistuimen edessä, joka näin asettui paavin yläpuolelle. Paavi oli julistanut hänet kirkonkiroukseen ja sulkenut hänet yhteiskunnan ulkopuolelle; silti hänet oli kutsuttu kohteliaasti ja otettu suopeasti vastaan maailman kunnianarvoisimmassa kokouksessa. - Rooma ali jo laskeutumassa valtaistuimeltaan, ja tämän nöyryytyksen sai aikaan munkin ääni." 15

Vaatimatonta syntyperää oleva uskonpuhdistaja vaikutti pelokkaalta ja hämilliseltä. Useat ruhtinaat lähestyivät häntä, ja eräs heistä kuiskasi: "Älkää pelätkö niitä, jotka tappavat ruumiin mutta eivät voi tappaa sielua." Toinen sanoi: "Kun teidät viedään maaherrojen ja kuninkaiden eteen minun tähteni, teidän Isänne Henki antaa teille, mitä teidän on sanottava." 16

Syvä hiljaisuus laskeutui täpötäyteen kokoussaliin. Keisarillinen virkamies nousi, osoitti Lutherin kirjoituksia ja vaati uskonpuhdistajaa vastaamaan kahteen kysymykseen: myönsikö hän ne omikseen ja aikoiko hän peruuttaa niissä esitetyt mielipiteet. Kun

103

SUURI TAISTELU

kirjojen nimet oli luettu, Luther vastasi ensimmäiseen kysymykseen myöntävästi. "Mitä toiseen kysymykseen tulee", hän sanoi, "toimisin harkitsemattomasti, jos vastaisin miettimättä. Saattaisin puhua vähemmän kuin tilanne vaatii tai enemmän kuin totuus edellyttää. Tästä syystä pyydän mitä nöyrimmin Teidän Majesteettianne antamaan minulle aikaa voidakseni vastata loukkaamatta Jumalan sanaa." 17

Luther sai neuvoston vakuuttuneeksi, ettei hän toiminut yltyöpäisyydestä tai hetken mielijohteesta. Rohkeaksi ja taipumattomaksi tunnetun miehen odottamaton tyyneys ja itsekuri teki hänet myöhemmin. kykeneväksi vastaamaan niin viisaasti ja arvokkaasti, että vastustajat hämmästyivät ja saivat moitteen röyhkeydestään.

Seuraavana päivänä hänen pitäisi antaa lopullinen vastaus. Hetkeksi hänen rohkeutensa petti. Vaikutti siltä, että hänen vihollisensa voittaisivat. Hänen ympärilleen kerääntyi pilviä, jotka näyttivät erottavan hänet Jumalasta. Hengen tuskassa hänen sisimmästään ryöppöyksi vapisevia, sydäntä särkeviä huutoja, jotka vain jumala voi täysin ymmärtää.

"Oi kaikkivaltias ja ikuinen. Jumala", hän rukoili, "jos minun on turvauduttava vain tämän maailman voimaan, kaikki on mennyttä. - - Viimeinen hetkeni on tullut, tuomioni on julistettu. - - Oi jumala, auta minua kaikkea maailman viisautta vastaan. - - Tämä asia on sinun - - ja se on vanhurskas ja iankaikkinen asia. Oi Herra, auta minua! Uskollinen ja muuttumaton jumala, kehenkään ihmiseen en aseta luottamustani. - - Sinä olet valinnut minut tähän työhön. - - Seiso rinnallani, rakkaan Poikasi Jeesuksen Kristuksen tähden, joka on minun turvani, kilpeni ja vahva to rinnini."18

Hänen kauhunsa syynä ei kuitenkaan ollut henkilökohtaisen kärsimyksen, kidutuksen tai kuoleman

104

SUURI TAISTELU

pelko. Hän tunsi oman riittämättömyytensä. Hänen heikkoutensa vuoksi totuuden asia saattaisi kärsiä tappion. Hän painiskeli jumalan kanssa evankeliumin voiton, ei oman turvallisuutensa puolesta. Äärimmäisessä avuttomuudessaan hän tarrautui uskossa Kristukseen, mahtavaan pelastajaan. Hän ei menisi yksin neuvoston eteen. Rauha palasi hänen sieluunsa, ja hän iloitsi saadessaan korottaa Jumalan sanaa kansojen hallitsijoiden edessä.

Luther pohti vastaustaan, tutki katkelmia omista kirjoituksistaan ja poimi Raamatusta todisteita näkemystensä tueksi. Sitten hän laski vasemman kätensä Pyhälle kirjalle, kohotti oikean kätensä kohti taivasta ja lupasi "pysyä uskollisena evankeliumille ja tunnustaa avoimesti uskonsa, vaikka hän joutuisi sinetöimään todistuksensa verellään".19

"Tässä seison"

Kun Luther jälleen vietiin valtiopäiville, hän oli tyyni ja rauhallinen, mutta samalla rohkea ja uljas Jumalaan todistaja maan mahtavien keskellä. Keisarillinen virkamies vaati häntä tekemään päätöksensä. Halusiko hän peruuttaa? Luther antoi vastauksensa nöyrällä, rauhallisella äänellä. Hänen esiintymisensä oli varautunutta ja kunnioittavaa; kuitenkin hän osoitti sellaista luottamusta ja iloa, joka hämmästytti läsnäolijoita.

"Teidän Keisarillinen Majesteettiinne, maineikkaat ruhtinaat ja armolliset herrat", Luther sanoi. "Tulen nyt eteenne minulle eilen annetun käskyn mukaisesti. Jos tietämättömyydestä rikon hovitapoja, pyydän teitä antamaan anteeksi, sillä en ole saanut kasvatustani kuninkaiden palatseissa vaan luostarin yksinäisyydessä."20

Sitten hän totesi eräiden kirjoitustensa käsittelevän uskoa ja hyviä tekoja; vieläpä hänen vihollisensa tunnustivat ne hyödyllisiksi. Niiden peruuttaminen merkitsisi yleisesti hyväksytyjen totuuksien tuomitsemista. Toisen ryhmän muodostivat kirjoitukset, joissa tuomittiin paavikunnan väärinkäytöksiä. Niiden peruuttaminen

105

SUURI TAISTELU

vahvistaisi Rooman hirmuvaltaa ja avaisi oven entistä suuremmille jumalattomuuksille. Kolmannen ryhmän kirjoituksissa hän oli hyökännyt vallitsevia epäkohtia puolustavia yksilöitä vastaan. Mitä niihin tuli, hän tunnusti avoimesti olleensa tarpeettoman kiivas. Mutta näitäkään kirjoja hän ei voisi peruuttaa, koska silloin totuuden viholliset käyttäisivät tilaisuutta hyväkseen ja kohtelisivat Jumalan kansaa entistä julmemmin.

Hän jatkoi: " Puolustan itseäni Kristuksen sanoilla: `Jos minä pahasti puhuin, niin näytä toteen, että se on paha. ' - - Jumalan armon nimessä pyydän Teidän Keisarillista Maj esteettianne, teitä maineikkaita ruhtinaita ja kaikkia muitakin, arvoasemasta riippumatta, todistamaan profeettojen ja apostolien kirjoituksilla, että olen väärässä. Heti kun olen siitä vakuuttunut, peruutan kaikki erehdyksen ja olen ensimmäinen tarttumaan kirjoihini ja heittämään ne tuleen. - -

"En ole lainkaan tyrmistynyt vaan iloitsen nähdessäni, että evankeliumi on nyt, kuten ennenkin, syynä vaikeuksiin ja erimielisyyksiin. Tämä on Jumalan sanan luonne ja kohtalo. `En ole tullut tuomaan rauhaa, vaan miekan', sanoi Jeesus Kristus. - - Varokaa, että erimielisyyttä tukahduttaessanne ette vainoaisi Jumalan pyhää sanaa ja vetäisi yllenne ylipääsemättömien vaikeuksien, ajallisten onnettomuuksien ja ikuisen hävityksen pelottavaa tulvaa." 21

Luther oli puhunut saksaksi, ja nyt häntä pyydettiin toistamaan sanansa latinaksi. Hän esitti puheensa uudelleen, yhtä selvästi kuin ensimmäisellä kerralla. Jumalan kaitselmus johti häntä siinä. Monet ruhtinaat olivat niin erehdyksen ja taikauskon sokaisemia, että he eivät aluksi havainneet Lutherin perustelujen

106

SUURI TAISTELU

todistusvoimaa, mutta kun puhe toistettiin, he käsittivät selvästi kaikki esitetyt kohdat.

Lutherin sanojen voima raivostutti niitä, jotka itsepintaisesti sulkiivat silmänsä valolta. Valtiopäivien puhemies sanoi vihaisesti: "Et ole vastannut sinulle tehtyyn kysymykseen. - - Sinun tulee antaa selvä ja täsmällinen vastaus. Peruutatko vai et?"

Uskonpuhdistaja vastasi: "Koska Teidän Keisarillinen Majesteettinne ja teidän korkea-arvoiset ylhäisyytenne vaativat minulta selvää, yksinkertaista ja täsmällistä vastausta, annan teille sellaisen, ja se kuuluu: minä en voi alistaa uskoani paavin tai kirkolliskokousten määräysvaltaan, koska on päivänselvää, että molemmat ovat usein erehtyneet ja olleet keskenään ristiriidassa. jos minua siis ei vakuuteta Raamatun todistuksella - - minä en voi enkä tahdo peruuttaa, sillä kristityn on vaarallista puhua omaatuntoaan vastaan. Tässä seison, muuta en voi; Jumala minua auttakoon. Aamen. " 22

Siinä seiso i tämä hurskas mies. Hänen luonteensa suuruus ja puhtaus, hänen sydämensä rauha ja ilo olivat ilmi selviä jokaiselle, kun hän todisti sen uskon yliver taisuudesta, joka voittaa maailman.

Ensimmäisen vastauksensa Luther oli antanut kunnioittavaan, melkein alistuvaan sävyyn. Katolilaiset pitivät lykkäyksen pyytämistä alkusoittona peruutukselle. Kaarle itse, pantuaan puolittain halveksivasti merkille munkin väsyneen olemuksen, vaatimattoman puvun ja yksinkertaisen puheen, oli sanonut: "Minusta tämä munkki ei tee koskaan harhaoppista." Nyt hänen rohkeutensa, lujuu tensa ja todistelunsa pätevyys hämmästytti kaikkia osapuolia. Keisari huudahti ihail len: "Tämä munkki puhuu päättävästi ja rohkeasti."

Rooman kannattajat olivat hävinneet. He koettivat puolustaa valtaansa, ei vetoamalla Raamattuun vaan

SUURI TAISTELU

esittämällä uhkauksia, Rooman pettämättömiä suostuttelukeinoja. Valtiopäivien puhemies sanoi: "Jos sinä et peru, keisari ja valtiosäädyt neuvottelevat, mitä parantumattomalle harhaoppiselle on tehtävä."

Luther sanoi tyynesti: "Jumala minua auttakoon, sillä en voi peruuttaa mitään." 23

Hänen käskettiin poistua ruhtinaiden neuvottelun ajaksi. Lutherin sinnikkäällä peräänantamattomuudella voisi olla kauaskantoisia vaikutuksia kirkon historiaan. Päätettiin antaa hänelle vielä yksi mahdollisuus peruuttaa. Jälleen kysyttiin, peruuttaisiko hän. oppinsa. "Minulla ei ole muuta vastausta kuin se, jonka jo olen antanut", hän sanoi.

Paavilliset johtajat harmistuivat, kun vähäpätöinen munkki uhmasi näin heidän valtaansa. Luther oli puhunut kaikille kristillisen arvokkaasti ja tyynesti. Hänen sanansa olivat olleet kiihottomia ja totuudellisia. Hän oli unohtanut itsensä ja tuntenut vain sen Olennon läsnäolon, joka oli äärettömästi korkeampi kuin paavit, kuninkaat ja keisarit. Jumalan Henki oli ollut läsnä ja tehnyt syvän vaikutuksen valtakunnan johtajiin.

Useat ruhtinaat tunnustivat rohkeasti, että Luther oli oikealla asialla. Muutamat eivät sillä hetkellä ilmaisseet vakaumustaan, mutta myöhemmin heistä tuli uskonpuhdistuksen pelottomia tukijoita.

Vaaliruhtinas Fredrik oli syvästi liikuttuneena kuunnellut Lutherin puhetta. Iloisesti ja ylpeästi hän pani merkille tohtorin rohkeuden ja tyyneyden ja päätti puolustaa häntä entistä tehokkaammin. Hän näki, että totuuden voima oli mitätöinyt paavien, kuninkaiden ja prelaattien viisauden.

Kun lähettiläs huomasi Lutherin puheen vaikutuksen, hän päätti turvautua kaikkiin käytettävissä oleviin keinoihin uskonpuhdistajan nujertamiseksi. Kaunopuheisesti ja diplomaattisen taitavasti hän kertoi

108

SUURI TAISTELU

nuorelle keisarille, :eniten vaarallista oli vähäpätöisen munkin vuoksi uhrata Rooman ystävyys ja tuki.

Seuraavana päivänä Lutherin vastauksen jälkeen Kaarle ilmoitti valtiopäiville päättäneensä tukea ja suojata katolista uskoa. Lutheria ja hänen harhaoppejaan tulisi vastustaa ankarasti. "Minä uhraan valtakuntaa, aarteeni, ystäväni, ruumiini, veroni, sieluni ja elämäni. - - Aion - - kohdella häntä ja hänen kannattajiaan uppiniskaisina kerettiläisinä ja - - käyttää pannanjulistusta, kirkonkirousta ja kaikkia mahdollisia keinoja heidän hävittämisekseen."²⁴ Lutherin suojakirjaa oli kuitenkin kunnioitettava, keisari painotti. Hänen tulisi päästä turvallisesti kotiinsa.

Lutherin suojakirja vaarassa

Paavin edustajat vaativat uudelleen, että uskonpuhdistajan suojakirja mitätöitäisiin. "Reinin tulee saada hänen tuhkinsa, kuten se sai Jan Husin tuhkan sata vuotta sitten." ²⁵ Mutta Saksan ruhtinaat, vaikka olivatkin Lutherin vannoutuneita vihollisia, vastustivat tällaista julkisen lupauksen rikkomista. He viittasivat onnettomuuksiin, jotka olivat seuranneet Husin kuolemaa. He eivät uskaltaneet aiheuttaa Saksalle sellaisia kauhistuttavia vastoinkäymisiä.

Vastaukseksi alhaiseen ehdotukseen Kaarle sanoi: "Vaikka kunniallisuus ja uskollisuus karkotettaisiin koko maailmasta, niillä tulisi kuitenkin olla turvapaikka ruhtinaiden sydämessä." ²⁶ Lutherin paavilliset vihamiehet vaativat häntä kohtelemaan Lutheria samalla tavalla kuin Sigismund oli kohdellut Husia. Mutta Kaarle V muisti, miten Hus oli yleisessä kokouksessa osoittanut kahleitaan ja muistuttanut hallitsijaa rikotusta lupauksesta. "En halua punastua kuten Sigismund", hän sanoi. ²⁷

Kuitenkin Kaarle torjui tietoisesti Lutherin esittämät totuudet. Hän ei astuisi perinteiden polulta

SUURI TAISTELU

totuuden ja vanhurskauden tielle. Isiensä tavoin hän kannattaisi paavikuntaa. Näin hän kieltäytyi ottamasta ta vastaan muuta valoa kuin mitä hänen isänsä olivat saaneet.

Myös nykyään monet pitävät kiinni isiensä perinteistä. Kun Herra lähettää lisävaloa, he kieltäytyvät ottamasta sitä vastaan, koska heidän isänsä eivät siitä tienneet. Jumala ei tule hyväksymään sitä, että katsomme isiin ratkaistaksemme velvollisuutemme sen sijaan että tutkisimme itse totuuden sanaa. Me olemme vastuussa lisävalosta, joka nyt loistaa :meille jumalan sanasta.

Jumalallinen voima oli puhunut Lutherin välityksellä Saksan keisarille ja ruhtinaille. Vielä kerran hänen Henkensä vetosi kokouksen osanottajien. Mutta kuten Pilatus satoja vuosia aikaisemmin, Kaarle V antoi periksi maailmalliselle ylpeydelle ja päätti torjua totuuden valon.

Huhut Lutheriin kohdistuvista pahoista aikomuksista aiheuttivat kihtymystä kaikkialla kaupungissa. Monet ystävät tunsivat Rooman petollisen julmuuden ja päättivät, ettei uskonpuhdistajaa tulisi uhrata. Sadat aateliset sitoutuivat suojelemaan häntä. Talojen porteille ja julkisille paikoille kiinnitettiin julisteita, joista toisissa arvosteltiin ja toisissa puolustettiin Lutheria. Erääseen oli kirjoitettu merkittävät sanat: "Voi sinua, maa, jonka kuningas on poikanen."²⁸ Kansan into Lutherin tukemiseen sai keisarin ja valtiopäivät vakuuttuneiksi, että häneen kohdistuva epäoikeudenmukaisuus vaarantaisi valtakunnan rauhan ja valtaistuimen turvallisuuden.

Sovitteluyrityksiä

Saksin Fredrik salasi huolellisesti todelliset tunteensa uskonpuhdistajaa kohtaan. Samalla hän suojeli häntä väsymättömän valppaasti seuraten sekä hänen että

110

SUURI TAISTELU

hänen vihollistensa liikkeitä. Toiset taas eivät yrittäneekään salata myötätuntoaan Lutheria kohtaan. "Tohtorin pieneen huoneeseen ei mahtunut niin paljon vieraita kuin hänen luokseen saapui", Spalatin kirjoitti, 29 Nekin, jotka pitivät hänen oppejaan väärinä, eivät voineet olla ihailematta rehellisyyttä, joka sai hänet mieluummin uhmaamaan kuolemaa kuin loukkaamaan omaatuntoaan.

Vakavia yrityksiä tehtiin Lutherin taivuttamiseksi sovitteluratkaisuun Rooman kanssa. Aateliset ja ruhtinaat totesivat, että jos hän vastustaisi kirkon ja neuvostojen päätöksiä, hänet ajettaisiin maanpakoon eikä hänellä olisi mitään turvaa. Häntä kehoitettiin alistumaan keisarin tuomittavaksi, jolloin hänellä ei olisi mitään pelättävää. Luther vastasi: "Suostun koko sydämestäni siihen, että keisari, ruhtinaat ja myös halvimmat kristityt tarkastelevat ja arvioivat teoksiani, mutta sillä ehdolla, että he ottavat mittapuuksi Jumalan sanan. Vain sitä ihmisten on toteltava. "

Toiseen vetoomukseen hän vastasi: "Suostun luopumaan suojakirjastani. Annan itseni ja elämäni keisarin käsiin, mutta en koskaan Jumalan sanaa!" 30 Hän sanoi alistuvansa yleisen kirkolliskokouksen päätökseen sillä ehdolla, että kirkolliskokous velvoitettaisiin tekemään ratkaisunsa Raamatun perusteella. "Jumalan sanaa ja uskoa koskevissa asioissa jokainen kristitty on yhtä pätevä tuomari kuin paavi, vaikka tällä olisi tukenaan miljoona kirkolliskokousta." 31 Sekä ystävät että viholliset vakuutuivat lopulta sovitteluyritysten hyödyttömyydestä.

Jos uskonpuhdistaja olisi antanut periksi yhdessäkin asiassa, Saatana joukkoineen olisi perinyt voiton. Mutta horjumattomalla lujudellaan Luther vapautti kirkon. Tämän itsenäiseen ajatteluun ja toimintaan kykenevän miehen vaikutus ulottuisi ei vain

111

SUURI TAISTELU

hänen oman aikansa kirkkoon ja maailmaan vaan myös kauas tulevaisuuteen.

Vähän ajan kuluttua keisari käski Lutheria palaamaan kotiinsa. Tätä käskyä seuraisi nopea tuomio. Uhkaavat pilvet riippuivat hänen yllään, mutta kun hän lähti Wormsista, ilo ja kiitos täytti hänen sydämensä.

Lähtönsä jälkeen Luther halusi innokkaasti vakuuttaa keisarille, ettei hänen tinkimättömyyttään tullut pitää kapinallisuutena. Siksi hän kirjoitti: "Olen täysin valmis tottelemaan Teidän Majesteettianne, veipä se kunniaan tai häpeään, elämään tai kuolemaan, ottamatta huomioon muuta kuin Jumalan sanan, josta ihminen elää. Kun ikuiset asiat ovat kysymyksessä, jumala ei tahdo ihmisen alistuvan toisen ihmisen valtaan. Tällainen alistuminen hengellisissä kysymyksissä on todellista jumalanpalvontaa, ja sen tulee kohdistua yksin Luojaan." 32

Paluumatkalla Wormsista ylhäiset kirkonmiehet lausuivat kirkonkiroukseen julistetun munkin tervetulleeksi ja maalliset ruhtinaat osoittivat kunnioitusta miehelle, jonka keisari oli tuominut. Häntä vaadittiin saarnaamaan, ja keisarin kiellosta piittaamatta hän nousi jälleen saarnatuoliin. "En ole koskaan luvannut kahlehtia Jumalan sanaa", hän sanoi, "enkä tule sitä tekemään". 33

Pian sen jälkeen kun Luther oli lähtenyt Wormsista, paavin kannattajat saivat keisarin antamaan julistuksen häntä vastaan. Luther leimattiin "munkin kaapuun pukeutuneeksi Saatanaksi ihmishahmossa". 34 Kun hänen suojakirjansa vanhenisi, kukaan ei enää saisi pitää häntä luonaan, antaa hänelle ruokaa tai juontaa eikä auttaa tai tukea häntä sanoin eikä teoin. Hänet tuli luovuttaa viranomaisten käsiin, ja myös hänen kannattajansa oli vangittava ja heidän omaisuutensa takavarikoitava. Hänen kirjoituksensa oli

112

SUURI TAISTELU

tuhottava, ja lopuksi uhattiin samoilla rangaistuksilla kaikkia, jotka uskaltaisivat uhmata julistuksen määräyksiä. Saksin vaaliruhtinas ja Lutheriin suopeimmin suhtautuneet ruhtinaat olivat poistuneet Wormsista pian hänen lähtönsä jälkeen, ja niin valtiopäivät vahvistivat keisarin päätöksen. Rooman kannattajat riemuitsivat. He pitivät uskonpuhdistajan kohtaloa sinetöitynä.

Jumala käyttää Saksin Fredrikiä

Valpas silmä oli seurannut Lutherin liikkeitä, ja jalo uskollinen sydän oli päättänyt tulla hänen avukseen. Jumala antoi Saksin Fredrikille suunnitelman uskonpuhdistajan pelastamiseksi. Kotimatalla Luther erotettiin seuralaisistaan ja vietiin nopeasti metsän halki Wartburgin yksinäiseen vuorilinnaan. Kaikki tapahtui niin salassa, ettei Fredrik itsekään tiennyt mihin hänet oli piilotettu. Tämä tietämättömyys oli harkittua; niin kauan kuin vaaliruhtinas ei tiennyt mitään, hän ei myöskään voinut paljastaa mitään. Hän tyytyi tietoon, että uskonpuhdistaja oli turvassa.

Kevät, kesä ja syksy kuluivat, tuli talvi, ja Luther oli yhä vankina. Aleander kannattajineen iloitsi. Evankeliumin liekki näytti hiipuvan. Mutta uskonpuhdistajan valo tulisi loistamaan entistä kirkkaanunin.

Turvassa Wartburgissa

Mukavassa turvapaikassaan Wartburgissa Luther nautti siitä, että oli päässyt eroon taistelun melskeissä. Mutta toimeliaaseen elämään ja ankaraan kamppailuun tottuneena hän ei kestänyt jatkuvaa toimeettomuutta. Noina yksinäisinä päivinä kirkon tila alkoi vaivata häntä. Hän ei halunnut tulla syytetyksi pelkuruudesta, koska oli vetäytynyt taistelulentältä. Sitten hän alkoi moittia itseään velttoudesta ja itsekkyydestä.

Kuitenkin hän sai päivittäin aikaan enemmän kuin

113

SUURI TAISTELU

yhdelle ihmiselle näytti olevan mahdollista. Hänen kynänsä ei ollut milloinkaan joutilas. Selvät todisteet hänen toimeliaisuudestaan ällistyttivät ja hämmensivät hänen vihollisiaan. Hänen kynästään lähti joukko kirjasia, jotka levisivät yli Saksanmaan. Lisäksi hän käänsi Uuden testamentin saksan kielelle. Kallioiselta Patmokseltaan hän lähes vuoden ajan julisti evankeliumia ja arvosteli aikalaistensa erehdyksiä.

Jumala oli vienyt palvelijansa pois julkisen elämän näyttämöltä. Vuorilinnan yksinäisyydessä Luther oli, erossa maallisesta avusta ja ihmisten ylistyksestä. Näin hän varjeltui ylpeydeltä ja itseluottamukselta, jotka niin usein seuraavat menestystä.

Kun ihmiset iloitsevat totuuden tuomasta vapaudesta, Saatana pyrkii kääntämään heidän ajatuksensa ja rakkautensa pois Jumalasta ja kohdistamaan ne ihmisiin.. Hän yrittää johtaa heidät kunnioittamaan työkalua ja unohtamaan käden, joka ohjaa maailman tapahtumia. Kiitosta saaneet uskonnolliset johtajat ryhtyvät aivan liian usein luottamaan itseensä. Ihmiset ovat taipuvaisia etsimään ohjausta heiltä eikä Jumalan sanasta. Jumala halusi suojella uskonpuhdistajaa tältä vaaralta. Ihmisten katseet olivat kääntyneet Lutheriin, jota he pitivät totuuden tulkkina. Hänet siirrettiin syrjään, jotta kaikkien katseet kääntyisivät totuuden ikuiseseen alkulähteeseen.